

УДК 341.233.11(477)

Б. І. Сюркало,
кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів,
ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Розглянуто якість функціонування існуючої системи державного фінансового моніторингу, виокремлено основні застереження щодо її функціонування.

The issues of financial support for the development of local self-government are investigated in the article.

Ключові слова: суб'єкти моніторингу, протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних незаконним шляхом, фінансовий моніторинг, запобігання фінансування тероризму

Keywords: authorities, financial monitoring, self-government, countering money laundering.

Вступ.

Для кожної країни питання протидії легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом, є питанням національної безпеки. Згідно вітчизняного законодавства відмивання злочинних доходів – це не лише кримінальні дії, але й систематична загроза для фінансових ринків та корпоративного сектору в цілому.

Факт легалізації брудних коштів є складним феноменом у відтоках (втратах) фінансової системи. Оскільки, крім фактичного збільшення обсягу економічно непродуктивної грошової бази значно підвищується ризик трансферу цих коштів через банківську (або іншу сферу фінансових відносин) систему з метою їх подальшого нарощування, паралельно цьому процесу пропорційно зменшується рівень соціальної відповідальності.

Складне завдання, щодо виявлення незаконно отриманих коштів постає не лише перед правоохоронними органами, але і перед фінансовими установами.

Окремим питанням здійснення фінансового моніторингу в Україні присвячені наукові праці О.М. Бандурки, О.М. Бережного, С.А. Буткевича, С.О. Дмитрова, І. Д'яконова, А.В. Єжова, В.А. Журавля, В.С. Зеленецького, О.В. Кравченко, І.П. Приходько, В.В. Коваленко, І.В. Коломієць, В.Лі. Кротюка, В.А. Некрасова, В.А. Тимошенко, Д.А. Файера тощо. Проте, на сьогоднішній день державний фінансовий моніторинг не розглядається науковцями з позиції системного аналізу, хоча містить під собою не тільки складне явище, але і сукупність органів державного нагляду. Окремим питанням є формалізація методів для віднесення об'єктів контролю під нагляд. Не достатньо дослідженими залишаються предмет, принципи та функції діяльності суб'єктів державного фінансового моніторингу. Також окремого дослідження потребує аналіз ефективності використання існуючої системи фінансового моніторингу.

Постановка задачі.

Метою статті є аналіз існуючої системи фінансового моніторингу та напрацювання шляхів її вдосконалення.

Результати.

Зважаючи на основні недоліки поточної системи протидії легалізації незаконних доходів в Україні можна відмітити, що базовим застереженням для побудови ефективної системи регуляторної політики є відсутність дієвого фінансово-економічного механізму національної системи протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. Існуюча система протидії легалізації є недосконалою з позиції існування єдиного органу фінансового нагляду, який визначає законність операцій, що підпали під фінансовий моніторинг. Відсутність єдиної, доступної методології моніторингу фінансових операцій є однією з головних причин існування значної кількості операцій з ознаками сумнівності. Таким чином, суб'єктивна оцінка посадової особи суб'єкта фінансового моніторингу в існуючій практиці є визначальним моментом при віднесенні операції до внутрішнього фінансового моніторингу. Зазначений підхід ускладнює роботу органу фінансового нагляду.

Єдиним вирішенням зазначених проблем є створення механізму державної системи протидії легалізації незаконних доходів.

Механізм державної системи протидії легалізації незаконних доходів, як складова державної регуляторної політики має включати такі елементи, як нормативно-правове забезпечення, організаційно-інформаційне забезпечення, адміністративні інструменти, фінансово-економічні інструменти та методи протидії.

Схематично такий механізм відображено на рисунку 1.

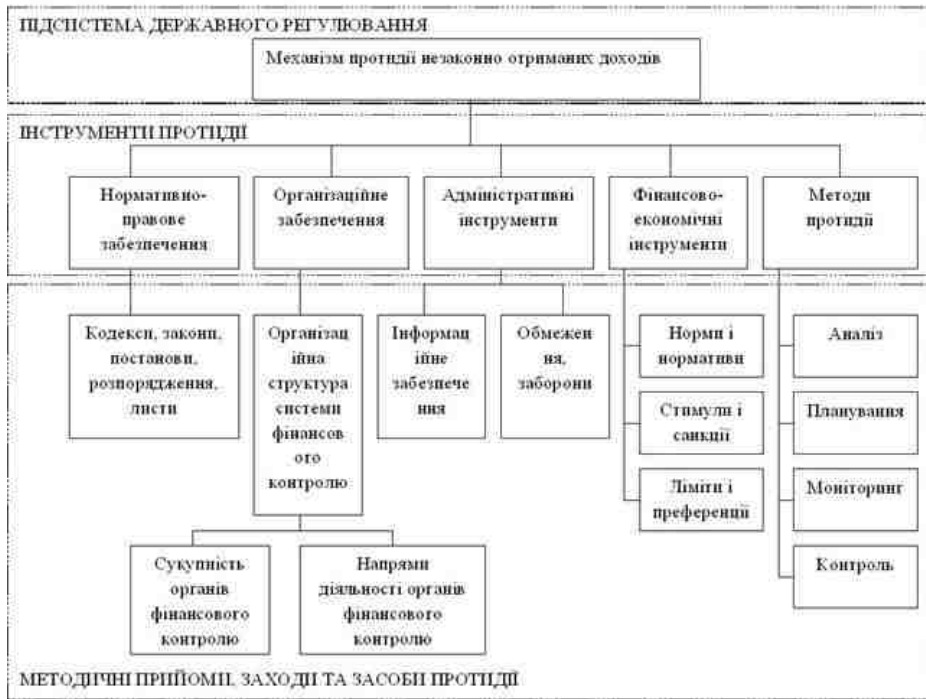

Рис. 1. Схема механізму державної системи протидії легалізації незаконних доходів

На сьогоднішній день найбільш дієвим інструментом протидії легалізації незаконно отриманих доходів є запровадження фінансового моніторингу. Фінансовий моніторинг – діяльність з виявлення операцій, які підлягають обов'язковому контролю, та інших операцій з грошовими коштами або іншим майном, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом.

При цьому фінансовий моніторинг з метою протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, розглядається суб'єктом контролю, як частина системи внутрішнього контролю, організованого відповідно до законодавства України.

Правила внутрішнього фінансового моніторингу в Україні на сьогоднішній день ґрунтуються на положеннях таких нормативно-правових актів:

1. Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» від 21 травня 2010 року;
2. Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року зі змінами від 6 лютого 2003 року і 22 травня 2003 року;
3. Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року зі змінами від 6 лютого 2003 року;
4. Сорока рекомендацій Групи розробки фінансових методів боротьби з відмиванням грошей (FATF), введених в дію спільною постановою КМУ і НБУ від 28 серпня 2001 року № 1124;
5. «Положення про здійснення банками фінансового моніторингу», затвердженого постановою Правління НБУ 14 травня 2003 року № 189;
6. Інших нормативно-правових актів.

Основним принципом розробки та реалізації Правил та програм здійснення фінансового моніторингу є забезпечення участі працівників суб'єкта контролю (в межах їхньої компетенції) у виявленні фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму.

Правила мають бути розроблені з урахуванням необхідності:

- забезпечення конфіденційності інформації відповідно до Закону України «Про інформацію», про клієнтів і їх операції, а також інших відомостей, що є комерційною таємницею;

- запобігання залученню працівників банків до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Вивчення й ідентифікація своїх клієнтів при проведенні операцій відповідно до законодавства України та правил міжнародної практики, є запорукою ефективного фінансового моніторингу.

Згідно з указом Президента України «Про заходи щодо розвитку системи протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму» від 22 липня 2003 №740/2003 до організації структури (міжвідомчої робочої групи) з дослідження методів та тенденцій у відмиванні доходів, одержаних злочинним шляхом, входять представники Державного департаменту фінансового моніторингу, Державної податкової адміністрації України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Служби безпеки України, Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ України, Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Державної митної служби України, Секретаріату Кабінету Міністрів України, Адміністрації Президента України, із залученням представників Національного банку України, Генеральної прокуратури України, експерти з фінансових питань, для проведення аналізу ефективності заходів, що вживаються для запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Також, згідно з Законом України "Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом" система фінансового моніторингу складається з двох рівнів - первинного та державного. Отже, контроль з боку держави має значний потенціал у сфері протидії відмиванню доходів зважаючи на кількість і функціональні обов'язки суб'єктів фінансового моніторингу. Проте, складність та глибина застережень ефективному застосуванню механізму національної системи протидії легалізації незаконних доходів полягають у відсутності єдиної загальнодержавної методології оцінки ризиків легалізації, відсутності єдиної бази даних репутації клієнтів.

Тобто, інформаційне забезпечення має слабку диспозицію при класифікації та виявленні операцій та об'єктів фінансового моніторингу. Для побудови дієвої системи протидії відмиванню коштів необхідно запровадити централізовану систему оцінки ризиків об'єктів контролю. Зазначена система має будуватись перш за все на основі таких критеріїв, як тип клієнта, місце його розташування (країна реєстрації), вид діяльності (товарів, послуг), генерований фінансовий потік з урахуванням горизонту часу, зважений на рентабельність діяльності та загальний термін ведення бізнесу. Зазначені критерії складно вести за всіма клієнтами з позиції суб'єкта контролю. Тому, очевидною необхідністю є використання рівнів ризику, в розрізі яких варто проводити розрахунки за зазначеними критеріями. Достатньо репрезентативною є вибірка з поділом на три рівні ризику: максимальний ризик; ймовірний ризик; слабкий ризик. При максимальному ризику йдеться про високу ймовірність проходження операції, що має підпасти під фінансовий моніторинг. А саме тому необхідно звернути увагу на предмет сумнівності операції, та розрахувати показники відповідно до вищезазначених критеріїв. Ймовірний ризик свідчить про можливість існування сумнівних операцій, та погіршує репутацію клієнта. Розрахунок критеріїв також має здійснюватись протягом періоду моніторингу з метою з'ясування економічного змісту операції та її призначення, ведення історії операцій – репутації суб'єкта контролю. Проте, необхідно зважати, що підпадання під зазначений рівень ризику може свідчити про недосконалу роботу менеджменту підприємства, а не про сумнівність його намірів. Слабкий ризик свідчить про високі показники рентабельності діяльності об'єкта контролю порівняно з галуззю, або появу несприятливих звичайних (статутних) діяльності операцій по підприємству. Розрахунок критеріїв висте не обов'язково, проте регулярна поява зазначених операцій може підвищити рівень ризику об'єкта контролю. Всі інші клієнти повинні мати бездоганну ділову репутацію.

Також неопрацьованою на сьогоднішній день є система індикаторів виявлення сумнівних операцій. Лише зазначено граничну суму операції, яка має підпадати під фінансовий моніторинг, для внутрішнього моніторингу зазначено, що операції повинні мати ознаки сумнівності при наявності «вмотивованої підозри». Отже чіткі критерії віднесення операцій до внутрішнього моніторингу фактично є відсутніми. Це, в свою чергу має безпосереднє відношення до механізму національної системи протидії відмиванню доходів, отриманих злочинним шляхом. Законодавством чітко окреслено лише ознаки сумнівності операцій, проте чітко не зазначено показники, критерії чи індикатори чіткого віднесення таких операцій для моніторингу.

Нами запропоновано використовувати систему індикаторів для суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Зазначена система індикаторів надасть не тільки впевненість у віднесенні кожної конкретної операції до системи моніторингу але і дозволить полегшити роботу спеціалізованого органу фінансового контролю, скоротить терміни розгляду операції, а також створить можливості для попередньої автоматизованої обробки операцій на предмет фінансового

моніторингу.

Запропонованими індикаторами можуть бути наступні співвідношення:

- сума операції до щоденної суми виручки від реалізації;
- частка суми операції в річному доході від реалізації;
- сума місячного прибутку до суми операції;
- сума операції до щоденного (щомісячного) грошового обороту;
- сума операції до собівартості виготовленої продукції за місяць.

Зазначені співвідношення не є комерційною або банківською таємницею і можуть бути використані суб'єктами первинного фінансового моніторингу без обмежень.

Використання єдиної інформаційної бази даних, в якій відображається репутація контрагентів дозволить в оперативному режимі на рівні суб'єктів первинного моніторингу відслідковувати рівні ризику, а також за вищезазначеними критеріями визначати у формульному вигляді сумнівність операції. Саме такий підхід дозволить позбутись суб'єктивних оцінок, та протидіяти відмиванню коштів на новому рівні з використанням кількісних показників.

Адміністративні інструменти протидії визначені законодавством про запобігання легалізації є дієвим інструментом для активізації діяльності суб'єктів фінансового моніторингу. Особливість зазначеного складового елементу механізму національної системи протидії полягає в тому, що за бездіяльність у сфері протидії легалізації передбачено призупинення або ліквідація діяльності суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Наступними складовими механізму національної системи протидії легалізації незаконних доходів є фінансово-економічні інструменти. До яких відносяться норми і нормативи, стимули і санкції, ліміти та преференції. Нормами є зазначені в законодавстві критерії віднесення операцій, що підлягають обов'язковому та внутрішньому фінансовому моніторингу. На сьогоднішній день встановлені такі нормативи, як еквівалент 150 000 гривень для звичайних операцій, та 13 000 гривень для операцій, що проходять через гральні заклади та казино.

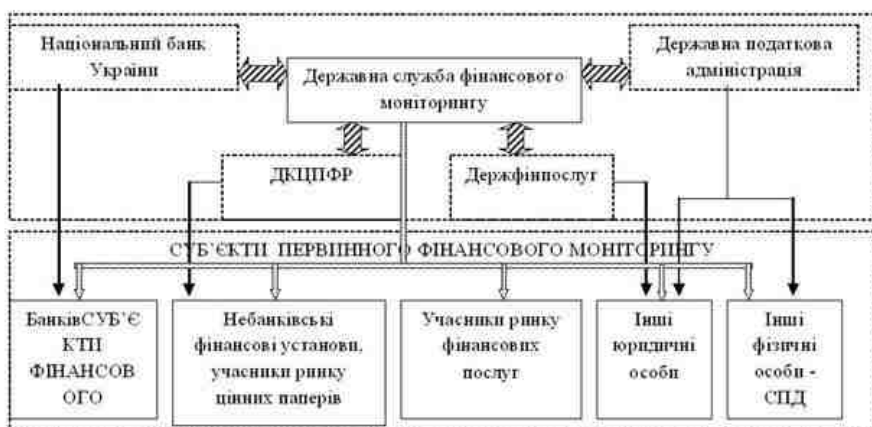
Можна зробити висновки, що спектр нормативів є дещо звуженим. Санкції, згідно законодавства застосовуються у вигляді адміністративних штрафів, що покладаються на посадових осіб за бездіяльність у сфері запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. На сьогоднішній день мінімальний розмір штрафу складає 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Стимулів у даній сфері на сьогоднішній день законом не передбачено. Ліміти - обмеження стосуються видів діяльності підконтрольних об'єктів, преференцій для об'єктів контролю з бездоганною діловою репутацією також не передбачено.

Особливу увагу необхідно приділити методам фінансового контролю. На наш погляд, поточна система протидії легалізації використовує лише метод моніторингу та частково метод аналізу на рівні суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Тобто, при визначенні ознак сумнівності банком призупиняється операція до моменту отримання дозволу від спеціалізованого органу фінансового контролю. Фактично, метод аналізу поділяється на два етапи і має значний часовий лаг між ними, а отже втрачається дієвість самої протидії на користь збереження інформації.

Отже, серед існуючих методів управління на сьогодні не використовується метод планування. Оскільки контролюється лише одна операція без врахування її економічного змісту та притаманності основній діяльності господарюючого суб'єкта. Зазначений метод полягає в тому, що відбувається перехід від моніторингу операції до моніторингу діяльності та фінансової роботи і збереження інформації, що свідчить про бездоганну репутацію контрагента. Має здійснитись перехід від аналізу та моніторингу операції до планування меж можливостей фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Таким чином, контроль з боку Держави за фінансовими потоками буде персоніфікованим та доволі прозорим.

Запропонований нами механізм національної системи протидії легалізації незаконних доходів застосовує таку послідовність методів, як аналіз операції, звірка із плановими (нормативними) показниками, оцінка ризику операції та відсилання максимально ризикових операцій до спеціалізованого органу фінансового нагляду, контроль проведення (скасування) операції і занесення результатів до бази даних ділової репутації.

Схематично організаційну структуру системи фінансового контролю можна відобразити наступною схемою.

Договірні відносини з питань співпраці в галузі фінансового моніторингу

Рисунок 2. Національна система органів фінансового моніторингу

Відобразивши всі необхідні складові елементи фінансового механізму національної системи протидії легалізації незаконно отриманих доходів необхідно зазначити, що запропонований механізм буде ефективним за умови здійснення всіх вищезазначених методів. Застосування всіх методів та інструментів в цілому є можливим за умови концентрації всіх функцій з нагляду та контролю в єдиному наглядовому центрі. На сьогоднішній день Державна служба з фінансового моніторингу не має таких розширених повноважень. Перерахувавши всі складові дієвого механізму національної системи протидії легалізації незаконних доходів можна визначити алгоритм його роботи.

Для того, щоб з'ясувати основні відмінності між існуючим, та запропонованим нами механізмом побудуємо також схему системи поточної протидії легалізації незаконних доходів в Україні.

Зазначена схема поточної протидії легалізації незаконних доходів в Україні побудована на рисунку 3.

Рисунок 3. Алгоритм функціонування існуючої системи протидії легалізації незаконних доходів в Україні

Таким чином, на сьогоднішній день єдиний орган – Державний комітет фінансового моніторингу України здійснює діяльність з аналізу операцій та напрацювання висновків щодо віднесення їх до категорії сумнівних. Основною проблемою, що існує на сьогоднішній день є низька ефективність Державної служби з фінансового моніторингу, пов'язана зі складністю проведення перевірок (ревізій) суб'єктів первинного фінансового моніторингу в небанківській сфері. Основне навантаження припадає на органи Державної податкової служби. Запропонований нами алгоритм роботи механізму національної системи протидії легалізації незаконних доходів в Україні ґрунтується на чіткому формульному визначенні категорії сумнівності суб'єктами первинного фінансового моніторингу.

При цьому, при здійсненні кожної такої операції інформація про грошові потоки об'єкта контролю спрямовується спеціалізованому органу, який в свою чергу обов'язково формує базу даних ділової репутації контрагента (рис. 4).

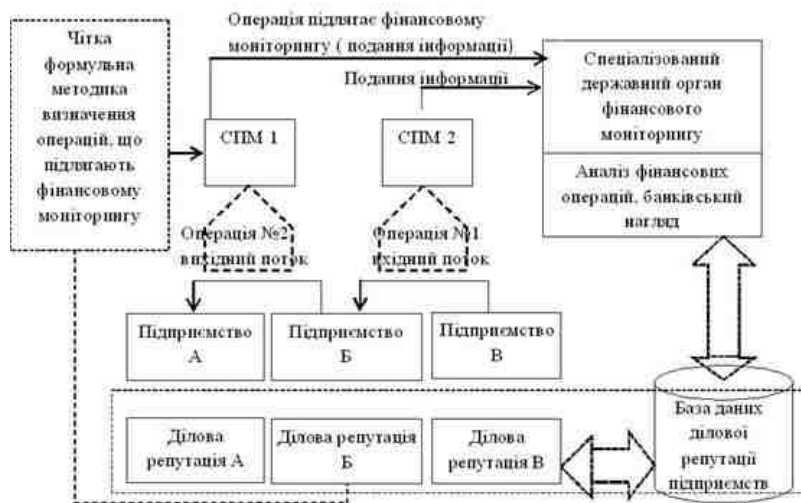

Рисунок 4. Алгоритм роботи механізму національної системи протидії легалізації незаконних доходів в Україні

На основі даних цієї бази та первинного фінансового документа можна на місці класифікувати категорію операції, та подавати інформацію про обране рішення. В такому випадку навантаження на центральний орган фінансового контролю буде зменшено, а основною його функцією стане банківський нагляд у сфері протидії легалізації незаконно отриманих доходів. Також, ведення поточних баз даних ділової репутації супутньо з кредитною історією створюватимуть умови для забезпечення фінансової дисципліни на підприємствах в цілому.

Контроль є невід'ємною складовою управління національним господарством і його окремими ланками. Його роль в умовах переходу до ринку визначається не тільки необхідністю усунення прорахунків в управлінні економікою, наявності недоліків у фінансовій практиці, неефективності витрачання коштів або розкрадання майна, і особливо державного, а й закономірністю ускладнення господарських і економічних зв'язків. Зокрема, на нових засадах має формуватись державний інститут, до функцій якого має належати загальний контроль за відповідністю бюджетного податкового та фінансового законодавства, законністю й ефективністю витрачання державних, бюджетних чи власних фінансових ресурсів, механізму їх формування, розподілу та перерозподілу в розрізі суб'єктів господарювання. На сьогодні у практиці сучасної управлінської системи не передбачено іншого, більш ефективного способу здійснення контролю фінансово-господарської чи іншої діяльності підприємств, установ і організацій, аніж проведення ревізій (перевірок) державними контролюючими органами. На відміну від західної практики, на терені вітчизняного правового поля переважною формою контролю є наступний (ретроспективний). Проте, результативність такого заходу є значно нижчою, порівняно з формами попереднього та поточного контролю. Аудит бюджетної ефективності, що активно запроваджується в Україні є лише фронтальною частиною превентивних форм контролю, та не виконує на сьогодні однієї з основних функцій фінансового контролю – попереджувальної.

Застосування застарілих форм фінансового контролю не дозволяє державі оперативної й ефективно впливати на процеси, які відбуваються в економіці, що призводить до зниження контрольних функцій держави, що є надзвичайно актуальним в умовах нестабільності фінансового ринку. Оскільки подальший розвиток фінансового контролю як повномасштабної діяльності разом з іншими функціями управління, що охоплюють і інтереси держави, і її громадян у сфері фінансів, потребує розробки нової концепції розвитку механізму і інструментів його здійснення, удосконалення його складових елементів, зокрема не тільки мети, завдань, об'єктів, методів та форм контролю але і допущення до процедури контролю новітніх методів, суб'єктів, інструментів та важелів.

Основними проблемами, які перешкоджають ефективності контрольних дій з боку держави на сьогоднішній день є значна концентрація уваги на ретроспективних формах контролю та відсутність належного правового забезпечення і супроводу. Найбільших результатів у сфері запобігання порушень законодавства досягнуто у фіскальній (податковій) діяльності, касовому виконанні державного бюджету та банківському обслуговуванні.

Так, згідно статистичних даних Державної служби з фінансового моніторингу III кварталі 2010 року питома вага фінансових операцій у повідомленнях від банків складала 96,35% проти 97,04% в II кварталі 2010 року в загальній кількості наданих до Держфінмоніторингу фінансових операцій у повідомленнях суб'єктів первинного фінансового моніторингу, та зменшилась на 0,69% у порівнянні з попереднім періодом.

Також, кримінальне провадження за ст. 205 ч.2 КК України (Фіктивне підприємництво) здійснюється в разі виявлення безтоварного руху грошових коштів. Проте, невідконтрольними залишаються операції на фондовому ринку, де відбувається фактично безтоварний рух грошових коштів, або просто зміна їх власника.

Для забезпечення підконтрольності даних потоків грошових коштів у сфері запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, а також враховуючи вищеокреслені проблеми нами запропоновано наступні заходи в ході розробки концепції складових елементів та алгоритму роботи механізму національної системи протидії легалізації:

- 1) Державній службі з фінансового моніторингу надати значні повноваження нагляду в сфері небанківських фінансових операцій шляхом розширення меж законодавства в розрізі законодавчого закріплення перевірок (ревізій) за суб'єктами первинного фінансового моніторингу, а також застосування підвищених санкцій за порушення встановлених норм.
- 2) Здійснити перехід від ретроспективного контролю операцій до контролю над первинним розміщенням грошових коштів у фінансовій системі.
- 3) Застосувати метод контролю не за операцією, а за суб'єктами, що здійснюють ці операції, як це передбачено рекомендаціями Егмондської групи. Створити єдину базу даних, що має свідчити про ділову репутацію суб'єкта господарювання, провести три рівні ділової репутації:
  - бездоганна (ризик відсутній);
  - під контролем (ймовірний та слабкий ризик);
  - сумнівна (максимальний ризик).
- 4) Вести історію дотримання фінансової дисципліни суб'єктами господарювання, здійснювати їх рейтингування.
- 5) Застосовувати такі інструменти як «критерій сумнівності» з метою визначення економічної доцільності фінансових операцій.
- 6) Використовувати наступні важелі впливу:
  - контроль (моніторинг) операцій та віднесення до категорій ділової репутації;
  - застосовувати превентивні заходи для попередження підозрілих операцій, як наприклад лімітування обсягів проведення операцій, як в часовому розрізі так і за обсягами;
  - введення відповідальності на законодавчому рівні за порушення моніторингового законодавства посадовими особами Суб'єктів первинного фінансового моніторингу;
  - застосування значних розмірів штрафних санкцій саме для посадових осіб, та передбачити процедуру контролю за якістю їх діяльності.
- 7) Розмежувати підходи щодо контролю за кількісними та якісними показниками, акцентувати діяльність на внутрішньому фінансовому моніторингу та якісних показниках діяльності, що мають свідчити про зміст господарської операції та її відповідність основній діяльності суб'єкта господарювання.

Висновки.

Провідну роль у вирішенні проблеми запобігання легалізації покликаний відігравати ефективний, дієвий, неупереджений та своєчасний державний фінансовий моніторинг, завдання та принципи здійснення якого повинні бути закріплені на законодавчому рівні. Крім того, на нашу думку, ефективним заходом є вивчення організаційно-правових засад фінансового моніторингу в рамках окремої дисципліни у вищих навчальних закладах економічної та юридичної спрямованості.

Таким чином можна зазначити, що діючий а сьогоднішній день фінансово-економічний механізм державної системи протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом базується на основі банківської моделі протидії та фактично не враховує інші шляхи легалізації незаконно отриманих доходів. На основі

проведеного нами дослідження можна зробити висновки, що запропонований нами механізм надасть змогу не тільки проводити первинний моніторинг але і забезпечити ефективну реалізацію стратегії державного фінансового контролю в фінансовій сфері на основі розширених повноважень єдиного фінансового органу нагляду в сфері протидії легалізації незаконно отриманих доходів, веденні єдиної бази даних ділової репутації підприємств та організацій, а також застосуванні незадіяного на сьогодні методу планування при здійсненні контрольних процедур.

Напрямом подальших розвідок в контексті боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму є вибудовування організованої (чітко підпорядкованої) системи взаємодії органів нагляду, а також напрацювання можливих та імовірних типологій та схем первинного розміщення капіталу у фінансовій системі. Застереженням в Україні для розвитку цих напрямів є відсутня достатня нормативно-правова база.

Література:

1. Воронова Л. К. Фінансове право України : підруч. / Л. К. Воронова. – К. : Прецедент; Моя книга, 2006. – 448 с.
2. Буткевич С. А. Окремі аспекти юридичної відповідальності за порушення законодавства щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом / С. А. Буткевич // Актуальні проблеми правового регулювання господарської діяльності в сучасній Україні : матеріали Міжвуз. наук.-практ. конф. (м. Сімферополь, 19 груд. 2008 р.). – Сімферополь, КРП «Вид-во «Кримнаучпеддержвидав», 2008. – С. 246–250.
3. Д'яконова, І. І. Сутність та значення фінансового моніторингу в банках [Текст] / І. І. Д'яконова // Вісник Академії митної служби України. – 2008. – № 1 (37). – С. 7–14.
4. Кравченко, О. В. Фінансовий моніторинг у банках: сутність, значення, регулювання [Текст] / О. В. Кравченко // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Фінансовий ринок України: стабілізація та сворінтеграція : зб. наук. праць / НАН України. Ін-т регіональних досліджень. – Львів, 2010. – Вип. 1 (81). – С. 270–276
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення : від 07.12.1984 р., № 8073-X // ВВР Української РСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1123.
6. Фінансовий моніторинг у банку. Навчальний посібник - За ред. Дмитрова С. О. Коваленко В. В. - Для економістів, викладачів і студентів ВНЗ - Университетская книга, 2008. - 336 с. ISBN: 978-966-680-406-1

Стаття надійшла до редакції 31.10.2011 р.

ТОВ "ДКС Центр"